

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)
SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)
SSN Iwona Koper

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z powództwa P. S.A. w W., D. a.s.
z siedzibą w B. (Słowacja), M. S.A. z siedzibą w L. (Portugalia) i M. Polska spółki z
o.o. z siedzibą w W.
przeciwko Skarbowi Państwa - Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych
i Autostrad
o zapłatę
oraz z powództwa wzajemnego Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg
Krajowych i Autostrad
przeciwko P. S.A. w W., D. a.s. z siedzibą
w B. (Słowacja), M. S.A. z siedzibą w L. (Portugalia)
i M. Polska spółce z o.o. z siedzibą w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 24 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego (powoda wzajemnego)
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 29 września 2015 r.5,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w W.,**

pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 lutego 2014 r. powodowie P. S.A. z siedzibą w W., D. a.s. z siedzibą w B. (Słowacja), M. S.A. z siedzibą w L. (Portugalia) i M. Polska Sp. z o.o. z siedzibą w W. zażądały od pozwanego Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad zapłaty łącznej kwoty 176 954 027 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem kar umownych należnych powodom jako członkom konsorcjum wykonawców w związku z odstąpieniem przez nich z winy zamawiającego Skarbu Państwa od umowy z dnia 22 grudnia 2010 r., opiewającej na wykonanie projektu i budowę autostrady A-1 Stryków - węzeł „Tuszyn” na odcinku od kilometra 295+850 (od węzła „Stryków I” bez węzła) do kilometra 335+937,65.

Pozwem wzajemnym złożonym dnia 31 października 2014 r. pozwany Skarb Państwa - Dyrektor Generalny Dróg Krajowych i Autostrad - zażądał od powodów solidarnie zapłaty kwoty 192 611 293 zł wraz z ustawowymi odsetkami, na którą to sumę składały się należności z tytułu roszczeń regresowych przysługujących powodowi wzajemnemu w związku z zapłatą wynagrodzenia przez powoda wzajemnego na rzecz dostawców pozwanych wzajemnych, wraz z ustawowymi odsetkami, na podstawie art. 11 ustawy z dnia 28 czerwca 2012 r. o spłacie niektórych niezaspokojonych należności przedsiębiorców, wynikających z realizacji udzielonych zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 837) oraz należności z tytułu kar umownych i odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie tych kar w związku z odstąpieniem przez zamawiającego od umowy z przyczyn leżących po stronie wykonawcy oraz niewykonaniem i nieprzekazaniem zamawiającemu robót wyspecyfikowanych w pozwie wzajemnym.

W toku postępowania pozwany wzajemny D. a.s. poinformował, że postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2014 r. Sąd Rejonowy B. I w B. (Słowacja) wszczął wobec niego postępowanie restrukturyzacyjne na podstawie ustawy z dnia 9 grudnia 2004 r. o postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacji (dalej - „ustawa słowacka”) i wniósł na tej podstawie o odrzucenie pozwu wzajemnego wobec niego. Uzasadniając wniosek, pozwany wzajemny D. a.s. podniósł, że zgodnie z § 118 ust. 4 w związku z § 120 ust. 1 i § 124 ust. 4 ustawy słowackiej dochodzenie roszczeń

wobec niego może następować wyłącznie w postępowaniu restrukturyzacyjnym, toczącym się przed sądem słowackim. W kolejnym piśmie procesowym pozwany wzajemny D. a.s. poinformował, że Sąd Rejonowy B. I w B. orzeczeniem z dnia 29 grudnia 2014 r. zakończył prowadzone wobec niego postępowanie restrukturyzacyjne. W ocenie D. a.s. decydujące znaczenie dla dopuszczalności powództwa wzajemnego wobec niego powinno mieć jednak to, że zostało ono wniesione w trakcie postępowania restrukturyzacyjnego i obejmowało należności, które powinny być dochodzone przez ich zgłoszenie w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

Sąd pierwszej instancji – Sąd Okręgowy w W. odrzucił pozew wzajemny przeciwko pozwanemu wzajemnemu D. a.s. Przesądził, że wszczęte w Słowacji postępowanie restrukturyzacyjne podlega przepisom rozporządzenia Rady (WE) nr 1346/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz. Urz. UE L 2000, nr 160, s. 1 i n.; dalej - „rozporządzenie nr 1346/2000”), jako wymienione w załączniku A do tego rozporządzenia. Pozew wzajemny wobec D. a.s. został złożony dnia 31 października 2014 r., czyli po wszczęciu postępowania restrukturyzacyjnego. O wpływie wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego wobec D. a.s. na możliwość dochodzenia przez Skarb Państwa roszczeń o zapłatę rozstrzyga w konsekwencji - zgodnie z regułą wyrażoną w art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 - prawo słowackie. W ocenie Sądu Okręgowego, uchylenie zasady wynikającej z art. 4 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000, na rzecz wyjątku ustanowionego w art. 4 ust. 2 lit. f *in fine* tego aktu, dotyczy jedynie uprzednio wszczętych postępowań, tymczasem w rozważanej sprawie najpierw wszczęto postępowanie restrukturyzacyjne wobec D. a.s., a dopiero następnie Skarb Państwa wytoczył powództwo wzajemne inicjując w tym zakresie postępowanie sądowe. Idąc tym torem Sąd Okręgowy uznał, na podstawie § 114 ustawy słowackiej, że z dniem wydania wobec D. a.s. postanowienia o wszczęciu postępowania restrukturyzacyjnego inicjowanie przeciwko tej spółce innych postępowań sądowych dotyczących jej majątku stało się niedopuszczalne, ponieważ roszczenia takie powinny podlegać zgłoszeniu w postępowaniu restrukturyzacyjnym. Sąd Okręgowy odwołał się także do § 118 ust. 4, § 120 ust. 1 i § 124 ust. 4 ustawy słowackiej dochodząc ostatecznie do wniosku, że wytoczenie

powództwa wzajemnego wobec D. a.s. było niedopuszczalne, a stosownie do art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. niedopuszczalność drogi sądowej skutkuje odrzuceniem pozwu.

Sąd Apelacyjny, rozpoznając zażalenie powoda wzajemnego na postanowienie o odrzuceniu pozwu, podzielił i rozwinął argumenty sądu pierwszej instancji. Przyjął, szeroko uzasadniając to stanowisko, że stan zawisłości sprawy z powództwa wzajemnego powinien być oceniany odrębnie w zestawieniu ze stanem zawisłości sprawy z powództwa głównego. Powództwo wzajemne zostało wytoczone w dniu 31 października 2014 r., gdy toczyło się już postępowanie restrukturyzacyjne wobec D. a.s., toteż przepis art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000, odsyłający do prawa państwa, w którym toczy się postępowanie dotyczące przedmiotu lub prawa wchodzącego w skład masy upadłości, nie ma w tej sytuacji zastosowania. Wpływ postępowania restrukturyzacyjnego wobec D. a.s. na toczące się w Polsce postępowanie sądowe nie powinien być w konsekwencji rozpatrywany na podstawie prawa polskiego, lecz według prawa słowackiego. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował też miarodajne przepisy ustawy słowackiej. Wynika z nich, że w toku postępowania restrukturyzacyjnego prawo do dochodzenia roszczeń przysługuje tylko tym wierzycielom, którzy zgłosili swoje wierzytelności. Jeżeli do prawidłowego zgłoszenia nie dojdzie, w razie zatwierdzenia planu restrukturyzacyjnego wierzyciel traci prawo dochodzenia roszczeń wobec dłużnika.

Wychodząc z tych założeń Sąd Apelacyjny uznał za nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Jednocześnie wyjaśnił, że powód wzajemny co do części roszczeń dochodzonych pozwem wzajemnym skorzystał z możliwości wynikającej z ustawy słowackiej i po odmowie ich uznania w postępowaniu restrukturyzacyjnym wytoczył powództwo o ustalenie tych należności przed sądem słowackim, a postępowanie to jest w toku. Co do innych roszczeń objętych pozwem wzajemnym droga ta nie została wykorzystana i zgodnie z przepisami ustawy słowackiej ich dochodzenie jest niedopuszczalne. Stanu tego nie zmienia okoliczność, że postępowanie restrukturyzacyjne zostało zakończone, skoro prawo do dochodzenia roszczeń niezgłoszonych w tym postępowaniu - zgodnie z ustawą słowacką – ustało.

Skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego wniósł powód wzajemny, zarzucając, w ramach drugiej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), naruszenie art. 15 w związku z art. 4 ust. 2 lit. f rozporządzenia nr 1346/2000, § 124 ust. 5 i § 124 ust. 6 ustawy słowackiej oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. Na tej podstawie wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia, jak również postanowienia Sądu Okręgowego, i przekazanie temu sądowi sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 15 w związku z art. 4 ust. 2 lit. f rozporządzenia nr 1346/2000 zmierzał do wykazania, że Sąd Apelacyjny, oceniając wpływ wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego na dopuszczalność wytoczenia powództwa wzajemnego przeciwko D. a.s., błędnie odwołał się do przepisów prawa słowackiego. Skarżący uważa, że do wytoczenia powództwa wzajemnego doszło w postępowaniu, które dotyczy przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości i toczyło się już przed wszczęciem postępowania restrukturyzacyjnego w stosunku do D. a.s., co uzasadnia odwołanie się, na podstawie art. 15 i art. 4 ust. 2 lit. f *in fine* rozporządzenia nr 1346/2000, do prawa polskiego, jako prawa państwa, w którym toczy się postępowanie dotyczące przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości.

Zgodnie z treścią załącznika A do rozporządzenia nr 1346/2000 postępowanie restrukturyzacyjne (*reštrukturalizačné konanie*), którym został objęty D. a.s., jest postępowaniem upadłościowym w rozumieniu art. 2 lit. a rozporządzenia nr 1346/2000. Jego wszczęcie podlega automatycznemu uznaniu w Polsce i w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej na warunkach określonych w art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2012 r., II CSK 305/11, niepubl. i z dnia 16 lutego 2011 r., II CSK 425/10, niepubl.). Uznanie wszczęcia postępowania upadłościowego prowadzi do rozciągnięcia jego procesowych i materialnoprawnych skutków, zgodnie z prawem państwa wszczęcia postępowania, na inne państwa członkowskie, w zakresie określonym w art. 17 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000 (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 stycznia 2010 r.,

C-444/07, *MG Probud Gdynia Sp. z o.o.*, Zb. Orz. 2010, s. I-00417). Z regułą tą koresponduje ogólna norma zawarta w art. 4 ust. 2 rozporządzenia nr 1346/2000, która nakazuje oceniać według prawa państwa wszczęcia postępowania (*lex concursus*) większość aspektów związanych ze sposobem prowadzenia i skutkami postępowania upadłościowego.

Przepis art. 4 ust. 2 lit. f rozporządzenia nr 1346/2000 poddaje działaniu *lex concursus* wpływ wszczęcia postępowania upadłościowego na środki dochodzenia praw przez wierzycieli dłużnika. Unormowanie to - oprócz instrumentów zmierzających do egzekucyjnego wykonania orzeczenia z wniosku wierzyciela - obejmuje także dopuszczalność wszczynania przez wierzycieli sądowych postępowań rozpoznawczych wobec upadłego (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 17 marca 2005 r., C-294/02, *Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko AMI Semiconductor Belgium BVBA i innym*, Zb. Orz. 2005 s. I-02175). O tym, czy postępowanie takie jest dopuszczalne, a jeżeli tak, to na jakich warunkach, rozstrzyga zatem prawo państwa, w którym toczy się postępowanie upadłościowe. Wyjątek od tej zasady dotyczy postępowań toczących się w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego (art. 4 ust. 2 lit. f *in fine* rozporządzenia nr 1346/2000). W tym przypadku, zgodnie z art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000, wpływ postępowania upadłościowego na postępowanie dotyczące przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości podlega prawu tego państwa, w którym postępowanie to się toczy (*lex fori processualis*).

W sprawie, w której wniesiono skargę kasacyjną, problem sprowadzał się do tego, czy w kontekście przywołanych przepisów wagę należy przywiązać do momentu wszczęcia postępowania głównego, zainicjowanego wniesieniem pozwu głównego przeciwko Skarbowi Państwa, czy też do chwili objęcia postępowaniem żądania kierowanego przez Skarb Państwa przeciwko pozwanemu wzajemnemu D. a.s. Rozstrzygając to zagadnienie, należy mieć na względzie, że o toczącym się postępowaniu można mówić jedynie w określonych granicach podmiotowych i przedmiotowych, konstytuujących sprawę jako kwestię faktyczną i prawną poddaną pod osąd. W wyraźniejszy sposób założenie to oddaje angielski i niemiecki tekst art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000, który posługuje się zwrotem „*pending lawsuit*” oraz - odpowiednio - „*anhängiger Rechtsstreit*”. W postępowaniu wszczynanym z

inicjatywy strony, bez względu na wielość możliwych ujęć tego problemu, zasadnicze znaczenie dla określenia granic przedmiotowych postępowania odgrywa treść żądania. O tym zatem, czy postępowanie można uznać za będące w toku w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego, co pozwala na zastosowanie art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000, należy rozstrzygać przez pryzmat żądania będącego przedmiotem toczącego się postępowania w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego.

Powództwo wzajemne jest powszechnie znane ustawodawstwom procesowym państw członkowskich Unii Europejskiej, choć jego szczegółowy kształt jest zróżnicowany. Istota tej instytucji jest jednak wspólna i sprowadza się do zgłoszenia nowego żądania w innej, najczęściej przeciwstawnej do dotychczasowej konfiguracji procesowej, co prowadzi do zmiany (poszerzenia) granic przedmiotowych postępowania. Skutek ten następuje bez względu na to, czy prawo procesowe państwa *fori* traktuje powództwo wzajemne jako środek zaczepny, obronny, czy też łączący w sobie te cechy. W powiązaniu z podkreśloną wcześniej koniecznością uwzględnienia przy wykładni art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000 treści żądania, które jest objęte toczącym się postępowaniem, oznacza to, że jeżeli powództwo wzajemne przeciwko upadłemu dotyczy przedmiotu albo prawa wchodzącego w skład masy upadłości, o jego dopuszczalności decyduje *lex concursus* (art. 4 ust. 2 lit. f *ab initio* rozporządzenia nr 1346/2000), chyba że w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego toczyło się postępowanie obejmujące swoim przedmiotem żądanie zgłoszone tym powództwem wzajemnym. Innymi słowy, decydujące znaczenie ma to, czy w chwili wszczęcia postępowania upadłościowego sprawa inicjowana powództwem wzajemnym jest już w toku, to zaś zależy od tego, czy powództwo wzajemne zostało już wytoczone, czy też nie.

Pogląd ten koresponduje z trafnym stanowiskiem piśmiennictwa, że o tym, czy postępowanie jest w toku w rozumieniu art. 15 rozporządzenia nr 1346/2000, należy rozstrzygać sięgając do art. 32 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (wersja przekształcona) (Dz. Urz. UE L 351, s. 1). Przepis ten, podobnie jak art. 30 wcześniejszego i miarodajnego w sprawie, w której złożono

skargę kasacyjną, rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L 12, s. 1; obecnie uchylone), definiuje autonomicznie, tj. w oderwaniu od krajowych porządków prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej, moment wytoczenia powództwa dla potrzeb stosowania art. 29 i n. rozporządzenia nr 1215/2012 (art. 27 i n. rozporządzenia nr 44/2001). Na tle tego przepisu nie ma wątpliwości, że co do powództwa wzajemnego istotny jest moment, w którym określone w nim wymagania zostaną zrealizowane w odniesieniu do pozwu wzajemnego, nie zaś pozwu głównego. Z punktu widzenia prawa polskiego rozstrzygająca jest zatem chwila wniesienia do sądu pozwu wzajemnego, jako dokumentu prowadzącego do objęcia postępowaniem i kognicją sądu żądania kierowanego przez dotychczasowego pozwanego przeciwko dotychczasowemu powodowi, nie zaś chwila wniesienia do sądu pozwu głównego (art. 32 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1215/2012, art. 30 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001).

Jak wynika z materiału sprawy i ustaleń Sądów obu instancji, o ile pozew główny został wniesiony przed wszczęciem postępowania restrukturyzacyjnego wobec D. a.s., o tyle pozew wzajemny przeciwko tej spółce został wniesiony po tym, jak Sąd w B. wydał postanowienie o wszczęciu postępowania restrukturyzacyjnego i postanowienie to stało się skuteczne. Sąd Apelacyjny prawidłowo zatem uznał, że dopuszczalność powództwa wzajemnego podlega ocenie według *lex concursus*, stosownie do art. 4 ust. 2 lit. f rozporządzenia nr 1346/2000. Zarzutu naruszenia art. 15 w związku z art. 4 ust. 2 lit. f rozporządzenia nr 1346/2000 nie można tym samym uznać za skuteczny.

Drugi zarzut skargi, oparty na naruszeniu § 124 ust. 5 i 6 ustawy słowackiej oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., zmierzał do wykazania, że przepisy ustawy słowackiej, powołane przez Sądy obu instancji, nie dają podstawy do odrzucenia pozwu wzajemnego przeciwko D. a.s., a jedynie wyłączają możliwość prowadzenia przeciwko D. a.s. postępowania egzekucyjnego w zakresie wierzytelności nieuznanych w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

Odnosząc się do tego zarzutu należy w pierwszym rzędzie zauważyć, że w świetle materiału sprawy postanowieniem z dnia 29 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy B. I w B. podtrzymał plan restrukturyzacyjny dłużnika D. a.s. i zakończył jego restrukturyzację. Postanowienie to podlegało automatycznemu uznaniu (art. 25 ust. 1 rozporządzenia nr 1346/2000), a jego treść wskazuje m.in. na to, że jego ogłoszenie powoduje wygaśnięcie skutków wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego. Moment zakończenia postępowania podlegającego uznaniu według rozporządzenia nr 1346/2000 należy oceniać według *lex concursus* (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22 listopada 2012 r., C-116/11, *Bank Handlowy w W. SA i PPHU „Adax” Ryszard Adamiak przeciwko Christianapol sp. z o.o.*, ECLI:EU:C:2012:739). Prowadzi to do wniosku, że w momencie orzekania przez Sądy obu instancji postępowanie upadłościowe w rozumieniu rozporządzenia nr 1346/2000 wobec D. a.s. nie było w toku. Jego zakończenie przez zatwierdzenie planu restrukturyzacyjnego wywołało natomiast określone skutki, które podlegają ocenie według prawa słowackiego, jako *lex concursus* (art. 4 ust. 2 lit. j rozporządzenia nr 1346/2000).

Ocena dopuszczalności postępowania w sprawie, podobnie, jak zasadności żądania, następuje co do zasady według stanu z chwili orzekania (art. 316 § 1 k.p.c.). W konsekwencji, w sytuacji, kiedy w momencie orzekania o odrzuceniu pozwu wzajemnego postępowanie restrukturyzacyjne wobec D. a.s. było już ukończone, podstawy rozstrzygnięcia o odrzuceniu pozwu nie mogły stanowić te przepisy ustawy słowackiej, które - niezależnie od ich interpretacji - regulują dopuszczalność prowadzenia postępowań rozpoznawczych wobec dłużnika w toku postępowania restrukturyzacyjnego. Niedopuszczalność powództwa wzajemnego mogłaby wynikać jedynie z takich uregulowań, które - ze skutkiem w postaci niedopuszczalności postępowania - wykluczają dochodzenie określonych roszczeń wobec dłużnika już po zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego i zatwierdzeniu planu restrukturyzacyjnego.

W postępowaniu ustalono, że część wierzytelności objętych powództwem wzajemnym nie była przedmiotem zgłoszenia w postępowaniu restrukturyzacyjnym wobec D. a.s., inne wierzytelności zostały natomiast zgłoszone, lecz nie zostały uznane, w związku z czym powód wzajemny, kwestionując tę decyzję, wszczął

przed sądem słowackim na podstawie § 124 ust. 4 ustawy słowackiej postępowanie w celu ustalenia istnienia tych wierzytelności. Jakkolwiek Sąd Apelacyjny potraktował obie te grupy wierzytelności łącznie, można założyć, że przyjmując niedopuszczalność powództwa wzajemnego w odniesieniu do wierzytelności niezgłoszonych w postępowaniu restrukturyzacyjnym, oparł się na powołanym w uzasadnieniu § 120 ust. 1 ustawy słowackiej, który - według uzyskanego z Ministerstwa Sprawiedliwości i złożonego w sprawie tłumaczenia ustawy słowackiej na język polski – stanowi, że prawo dochodzenia takich roszczeń (wierzytelności) od dłużnika ustaje (w oryginale – „zaniká”) po zatwierdzeniu planu restrukturyzacyjnego.

Tak sformułowany przepis nie stanowi wystarczającej podstawy do odrzucenia pozwu przed sądem polskim w sytuacji, w której Sąd Apelacyjny nie dokonał żadnych bliższych ustaleń co do rzeczywistego charakteru prawnego ustanowionego w nim skutku, tym bardziej, jeżeli podstawą odrzucenia pozwu miałyby stać się niedopuszczalność drogi sądowej (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.). Podstawa ta związana jest najogólniej z niemożnością zakwalifikowania sprawy jako cywilnej w znaczeniu materialnym lub formalnym, choć – ze względu na uwarunkowania konstytucyjne - nawet niecywilny charakter sprawy nie uzasadnia odrzucenia pozwu w każdej sytuacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2003 r., III CK 319/03, OSNC 2005, nr 2, poz. 31). W zaskarżonym postanowieniu nie przytoczono żadnych racji, które pozwoliłyby poddać w wątpliwość cywilny charakter sprawy wszczętej wytoczeniem powództwa wzajemnego przeciwko D. a.s. Niezależnie od tego, odrzucenie pozwu w związku z § 120 ust. 1 ustawy słowackiej, wymagałoby przesądzenia, że ustanie prawa dochodzenia roszczeń, o którym mowa w tym przepisie, należy z punktu widzenia prawa polskiego kwalifikować jako procesową przeszkodę do dochodzenia roszczenia, nie zaś jako okoliczność równoznaczną z niemożnością dochodzenia roszczenia na drodze sądowej ze względu na naturalny charakter zobowiązania lub okoliczność zbliżoną charakterem do takiej sytuacji. Sąd Apelacyjny nie wskazał argumentów przemawiających za przyjętą przez siebie interpretacją § 120 ust. 1 ustawy słowackiej, mimo że wykładnia ta była konsekwentnie kwestionowana przez powoda wzajemnego, a brzmienie przepisu - zarówno w dostępnym Sądowi

tłumaczeniu, jak i w słowackim oryginale - może wskazywać na skutek inny niż procesowy. Bez względu na tę supozycję, charakter prawny skutku określonego w § 120 ust. 1 ustawy słowackiej, jako kwestia wymagająca szczególnej wiedzy na temat treści i praktyki stosowania prawa obcego, powinien zostać ustalony stosownie do art. 1143 § 3 *in fine* k.p.c. przy pomocy opinii biegłego.

Przepis § 120 ust. 1 ustawy słowackiej zgodnie z jego brzmieniem nie odnosi się w ogóle do sytuacji, w której wierzytelność została zgłoszona w postępowaniu restrukturyzacyjnym, lecz nie została uznana, a postępowanie sądowe o ustalenie zmierzające do zakwestionowania tej decyzji jest w toku. Analiza treści § 124 ust. 6 ustawy słowackiej prowadzi do wniosku, że odmowa ustalenia wierzytelności przez sąd pociąga za sobą taki skutek, iż wierzytelność nie może być wymagana od dłużnika (w oryginale - *ne možno (...) voči dlžníkovi vymáhať*). Analogiczne konsekwencje, zgodnie z powołanym przez Sąd Apelacyjny § 124 ust. 5 ustawy słowackiej, pociąga za sobą sytuacja, w której wierzyciel nie zakwestionuje w terminie decyzji syndyka o odmowie uznania wierzytelności. Stan ten, jako element skutków postępowania upadłościowego, którego wszczęcie podlegało uznaniu *ex lege*, musi być respektowany w postępowaniu sądowym toczącym się przeciwko dłużnikowi w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej (art. 4 w związku z art. 16 i 17 rozporządzenia nr 1346/2000). W tym sensie może on rzutować na wynik tego postępowania, jednak to, czy z punktu widzenia polskiego prawa procesowego sytuuje się on na płaszczyźnie dopuszczalności postępowania, czy zasadności żądania, wymaga dokonania bliższych ustaleń co do charakteru rozważanego skutku w świetle prawa słowackiego, jako *lex concursus*. W świetle *lex concursus* należy oceniać także to, czy przy założeniu, że wierzytelność zostanie uznana, a jako taka w uznanym zakresie będzie mogła podlegać zaspokojeniu zgodnie z planem restrukturyzacyjnym, możliwe jest, a jeżeli tak to na jakich warunkach, wydanie co do tej wierzytelności wyroku zasądzającego świadczenie z uwzględnieniem warunków restrukturyzacji. W tym zakresie, podobnie jak przy wykładni § 120 ust. 1 ustawy słowackiej, pożądane jest wykorzystanie możliwości wynikającej z art. 1143 § 3 k.p.c.

Zarzut naruszenia art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. należy w konsekwencji uznać za zasadny.

Z tych powodów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł
jak w sentencji.

kc

jw